

POSTANOWIENIE

Dnia 13 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Monika Koba

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa F. S.

przeciwko U. P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 13 kwietnia 2017 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 11 stycznia 2017 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie w części odrzucającej
skargę kasacyjną (pkt 2) i w tym zakresie przekazuje sprawę
Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Powód F. S. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 9 listopada 2015 r., sygn. akt I ACa (...), w sprawie przeciwko pozwanej U. P. W odpowiedzi na wezwanie o uiszczenie opłaty od skargi kasacyjnej w kwocie 100 000 zł wniósł o zwolnienie go od tej opłaty. Postanowieniem z dnia 20 czerwca 2016 r. wniosek ten został oddalony. Ponowny wniosek powoda o zwolnienie od opłaty, oparty na nowych okolicznościach, został częściowo uwzględniony na mocy postanowienia z dnia 26 lipca 2016 r. w ten sposób, że Sąd Apelacyjny zwolnił

powoda od opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 40 000 zł, a w pozostałym zakresie wniosek oddalił. Powód w terminie uiścił tytułem części opłaty od skargi kasacyjnej kwotę 40 000 zł.

Wskutek informacji uzyskanych od pozwanej Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 19 sierpnia 2016 r. zarządził dochodzenie w celu ustalenia stanu majątkowego powoda (art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, jedn. tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 623 ze zm., dalej: „u.k.s.c.”), zobowiązując powoda do wyjaśnienia braku wskazania w oświadczeniu majątkowym szeregu składników majątkowych oraz przedłożenia innych dokumentów. W wyniku tego dochodzenia Sąd postanowieniem z dnia 30 listopada 2016 r. cofnął powodowi częściowe zwolnienie od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej. W dniu 23 grudnia 2016 r. doręczono powodowi wezwanie do uzupełnienia opłaty od skargi kasacyjnej przez zapłatę kwoty 60 000 zł w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia skargi.

W dniu 30 grudnia 2016 r., powód, działając samodzielnie, wniósł ponownie o częściowe zwolnienie go od opłaty od skargi kasacyjnej w zakresie kwoty 60 000 zł, uzasadniając wniosek tym, że nie było podstaw do cofnięcia mu zwolnienia.

Postanowieniem z dnia 11 stycznia 2017 r. Sąd Apelacyjny odrzucił wniosek powoda z dnia 30 grudnia 2016 r. o zwolnienie od pozostałej części opłaty od skargi kasacyjnej (pkt 1) i odrzucił skargę kasacyjną (pkt 2). Sąd wskazał, że przyczyną odrzucenia skargi kasacyjnej było jej nieopłacenie (art. 398⁶ § 2 k.p.c.). Podkreślił jednocześnie, że złożony przez powoda wniosek z dnia 30 grudnia 2016 r. o zwolnienie go od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej – jako wniosek ponowny – w myśl art. 112 ust. 4 u.k.s.c. nie miał wpływu na termin do uiszczenia tej opłaty.

Według Sądu wniosek powoda z dnia 30 grudnia 2016 r. podlegał odrzuceniu, gdyż był wnioskiem ponownym w przedmiocie zwolnienia powoda od opłaty od skargi kasacyjnej i został oparty na tych samych okolicznościach, które legły u podstaw pierwotnego oddalenia jego wniosku o zwolnienie go od opłaty od skargi kasacyjnej oraz ostatecznego cofnięcia przyznanego mu częściowego

zwolnienia od tej opłaty (art. 107 ust. 2 u.k.s.c.). Nie mógł więc – w myśl art. 112 ust. 4 u.k.s.c. – mieć wpływu na bieg terminu do uiszczenia przez powoda brakującej części opłaty do skargi kasacyjnej, który to termin upłynął w dniu 30 grudnia 2016 r.

Przesądzało to, że powód we wskazanym terminie nie uiścił opłaty od skargi kasacyjnej, a tym samym uzasadniało jej odrzucenie (art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

Zażalenie na postanowienie z dnia 11 stycznia 2017 r. w części odrzucającej skargę kasacyjną (pkt 2) wniósł powód. Zarzucił naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 110 u.k.s.c. oraz art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 107 ust. 2 u.k.s.c. Wniósł o uchylenie postanowienia w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Ponadto, na podstawie art. 380 w zw. z art. 394¹ § 3, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. wniósł o objęcie badaniem przez Sąd Najwyższy postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 3 listopada 2016 r., na mocy którego cofnięto powodowi częściowe zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej, oraz postanowienia tego Sądu z dnia 11 stycznia 2017 r. w zakresie, w którym odrzucono w nim jego ponowny wniosek o częściowe zwolnienie go od tej opłaty, tj. w zakresie kwoty 60 000 zł (pkt 1).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy w postępowaniu wywołanym zażaleniem na postanowienie odrzucające skargę kasacyjną rozpoznaje, na wniosek zawarty w zażaleniu, niepodlegające odrębnemu zaskarżeniu postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie zwolnienia kosztów od kosztów sądowych (odrzucające lub oddalające wniosek o takie zwolnienie), jeżeli przyczyną odrzucenia skargi kasacyjnej było jej nieopłacenie (art. 380 w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c., por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2000 r., I CZ 259/99, nie publ., z dnia 17 stycznia 2003 r., I CZ 193/02, nie publ., z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 127/12, nie publ., z dnia 15 kwietnia 2015 r., IV CZ 2/15, nie publ.). Należy przyjąć, że dotyczy to także ewentualnego postanowienia sądu drugiej instancji o cofnięciu wcześniej przyznanego zwolnienia od kosztów sądowych, jeśli w jego konsekwencji doszło do odrzucenia skargi kasacyjnej wskutek jej nieopłacenia przez skarżącego.

Sąd Apelacyjny odrzucając wniosek powoda o zwolnienie go od nieuiszczonej części opłaty od skargi kasacyjnej na podstawie art. 107 ust. 2 u.k.s.c. zaniechał jego kontroli pod kątem spełnienia wymagań wynikających z art. 102 ust. 1 i 2 u.k.s.c. Do wniosku tego nie zostało zaś załączone oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania powoda. Informacji tych nie zawiera również sam wniosek, gdyż powód ograniczył się w jego treści do polemiki z przesłankami, na podstawie których Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 30 listopada 2016 r. cofnął przyznane mu wcześniej częściowe zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej.

Kontrola wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych pod kątem przesłanek określonych w art. 102 ust. 1 i 2 u.k.s.c. z logicznego punktu widzenia poprzedza zbadanie, czy wniosek ten nie podlega odrzuceniu, oraz jego ocenę merytoryczną. Dopiero, gdy przesłanki te są spełnione, możliwe jest bowiem ustalenie, czy wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych jest wnioskiem ponownym (art. 107 ust. 1 i art. 112 ust. 4 u.k.s.c.), a jeśli tak, to czy oparto go na tych samych okolicznościach, które stanowiły uzasadnienie poprzedniego wniosku, który został oddalony, i wobec tego podlega odrzuceniu (art. 107 ust. 2 i art. 112 ust. 4 u.k.s.c.).

Odrzucenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, który nie spełnia wymagań określonych w art. 102 ust. 1 i 2 u.k.s.c., jest przedwczesne i jako takie nieprawidłowe, co pośrednio potwierdza art. 102 ust. 4 u.k.s.c. W razie, gdy wniosek składa strona samodzielnie, należy wezwać ją do jego uzupełnienia przez złożenie oświadczenia, o którym mowa w art. 102 ust. 2 zd. 1 u.k.s.c. Zastosowanie powinien tu mieć – z mocy art. 102 ust. 2 zd. 2 u.k.s.c. – przepis art. 130 k.p.c.

Skoro Sąd Apelacyjny zaniechał wezwania powoda do uzupełnienia jego wniosku z dnia 30 grudnia 2016 r. przez złożenie oświadczenia określonego w art. 102 ust. 2 zd. 1 u.k.s.c., lecz od razu odrzucił go na podstawie art. 107 ust. 2 u.k.s.c., to dopuścił się w ten sposób naruszenia art. 102 ust. 2 zd. 2 u.k.s.c. Przyjęcie, że odrzucenie wniosku było przedwczesne powoduje, że przedwczesne było również odrzucenie skargi kasacyjnej z powodu jej nieopłacenia przez powoda. Naruszony więc został również art. 398⁶ § 2 k.p.c. Przesądza to o zasadności

zażalenia powoda na zaskarżone postanowienie z dnia 11 stycznia 2017 r. w części odrzucającej jego skargę kasacyjną od wyroku z dnia 9 listopada 2015 r. Rozpatrywanie podniesionych w zażaleniu zarzutów w pozostałym zakresie jest bezprzedmiotowe.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zd. 1 w zw. z art. 394¹ § 3 oraz art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.

aj

r.g.